

- 1 -

100. 110

Kwestionariusz

b. więzienia i „łagieru” w Z.S.R.R.

4992

1) Dane osobiste: Rodziewicz Eugeniusz, wieś, l. 44, żonaty, 2 dzieci, wicestarosta powiatowy zrubiniński.

2) Data i okoliczności aresztowania: dnia 21/V. 1939 r. na terenie województwa poleskiego w drodze do w. Lunińca, drogą byłemu ewakuowanemu z urzędu Starostwa Powiatowego w Zrubnie, województwo polskie 90.

3) Nazwa więzienia - obozu: więzienia w Lunińcu, Elżbiszynie, Tyzraninie.

Oboz przymusowych robót (lager) w Ucheicie - Preczorzce - Kowale 1334.

4) Opis więzienia - obozu: więzienia w Lunińcu urządzone było przez władze sowieckie w archiwum urzędu ziemskiego. Pionierze archiwum absolutnie nie nadawali się na trzymanie w nocy ludzi (brak powietrza, brak światła dziennego). Więzienia w Elżbiszynie i Tyzraninie mieściły się w budynkach więziennych, jednak ze względu na przepaźliwie - warunki pobytu i w tych więzieniach były nieznośne, ludzie siedzieli na podłodze nago szczerbie przyciskając jeden do drugiego i dosłownie duszli się z braku powietrza.

W Elżbiszynie ogłoszono mi „postanowienie”, skierujące mnie jako „socjalnie niebezpiecz. element” (S.O.B.) na 8 lat obozu pracy przymusowej.

Oboz w Ucheicie - Preczorzce (300 km. na północ od Kottłasu): teren błotnisty - leśny, baraki prowizoryczne, nasy w trzy piętra, brudy, pluszany, powszechne zawrzenie, wobec którego dezynfekcja w prymitywnej „dezkałnierzce” była tylko półśrodkiem.

5) Skład więźniów: około 40% Polaków, reszta - obywatele sowieccy różnych narodowości. Wśród Polaków byli uwikłani z powodów politycznych, większość więźniów obywateli sowieckich - za przestępstwa kryminalne.

Podział narodowy więźniów Polaków: przeciętnie - robotnicy z wykształceniem szkoły powszechnej, około 20% - oficerowie,

urzędnicy, lekarze, nauczyciele, zbrojanie i t. d.

Porzucił wszelki wstrząs Polaków i straszył ich do polskości - wysoni i niezłamujący się.

Wspierane stosunki między Polakami (za b. niechętnymi wyjątkami) - życzliwe i koleżeńskie.

6) Życie w obozie: Organizacja obozu zmierzała do 2-ch celów: 1) wyposażyć, wysunąć z więzienia jaknajwięcej i jaknajdłuższą pracę fizyczną, 2) uczynić go niezdolnym do życia po upływie terminu wyroku.

Rebudra o g. 4-ej, śniadanie, jak wogóle wyżywienie - niedostateczne (chleb, kasza bez tłuszczu), ogólnie 6-ej wynoszą do dwunastogodzinnej pracy przy robotach ziemnych w odległości od 5-ciu do 8-ciu kilometrów.

Warunki pracy b. ciężkie, często po kolana w wodzie, narty - niemożliwe do wykonania. Nawet dla najlepszych.

Wynagrodzenie - żadne. Wyżywienie - ilościowo niedostateczne, jakościowo - o minimalnej wartości odżywczej.

W rezultacie - masowe zachorowania więźniów na głodowe obrzęki, awitaminozę, pellagę, cynkę, choroby sercowe.

Do pracy zatrudzano przy temperaturze 40-stopniowym, pomimo przepisu, zwalnającego od pracy przy -25°; przepis ten był li tylko fikcją.

W akcji propagandowo-komunistycznej, którą władze obozu nazywały akcją kulturalno-oświatową, Polacy udziału nie brali.

7) Stosunek władz N.K.W.D. do Polaków - wybitnie wrogie, podstępny, prowokacyjny. Głodzenie więźniów, bicia, wyznanie godźmanów w pozycji stojącej, badania nocne, zrywanie po kolana wody ze snu, szantażowanie groźbami

00005555

represyj w stosunku do rodziny - to były metody, towarzyszące bada-
niom, przy równoczesnym wychwalaniu ustroju sowieckiego
i wypędzaniu wszystkiego, co polskie.

8) Powiase lekarska - prowadzona była przez personel lekarski
i pomocnicy składający się z więźniów, t.j. ludzi, waleci-
wionych od władz obozu.

Zresztą, powiase lekarska była raczej rzeczą doradczą, nie obli-
czoną na dłuższą i skuteczną metę i nie mogła być inną,
gdyż cała organizacja obozu zmierzała konsekwentnie do
zniszczenia organizmu więźnia, a nie jego konserwacji.

Do problematycznego wyłączenia - więźnia odsyłano do
tych samych ekstremalnych warunków życia i pracy, które
były przyczyną choroby i które ją niespodziewanie ponownie
wywoływały.]

9) Łączność z krewnymi i rodziną - żadna.

10) Zwolniony został po zawarciu porozumienia polsko-
sowieckiego dnia 1/X-1941r. i wywieziony w grupie około 3000 ka-
leńców do Karakalpackiej A.S.R.K. (im. Lenina), skąd odstano-
was do Armii Polskiej w Z.S.R.K. (im. Gruzar) dnia 1/IV-1942r.

D. Jodrowicki.